

EU

SÅ FUNKAR DET!

En union för samarbete

Grunden till EU lades 1957 i och med undertecknandet av Romfördraget mellan Belgien, Frankrike, Italien, Luxemburg, Nederländerna och Tyskland.

EU är idag en union mellan 27 länder i Europa (Belgien, Bulgarien, Cypern, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Grekland, Irland, Italien, Kroatien, Lettland, Litauen, Luxemburg, Malta, Nederländerna, Polen, Portugal, Rumänien, Slovakien, Slovenien, Spanien, Sverige, Tjeckien, Tyskland, Ungern och Österrike).

Länderna samarbetar i en rad frågor, exempelvis inom handel, klimat, miljö, jämställdhet och arbetsmiljö. Under årens lopp har EU-länderna sett ett behov av att lösa fler frågor tillsammans, det handlar till exempel om migration, energi, fiske, konsumentskydd, produktsäkerhet, brottslighet samt utrikes- och säkerhetspolitik. EU-länderna samarbetar också vid större internationella kriser, som exempelvis under coronapandemin och Ukrainakriget. Några av målsättningarna för samarbetet är ekonomisk tillväxt, hållbar utveckling, att främja fred och bekämpa diskriminering.

Vad röstar vi om i valet 2024?

I EU-parlamentsvalet 2024 röstar vi om hur Sveriges 21 ledamöter i parlamentet ska fördelas mellan olika partigrupper. Ju fler som röstar på ett specifikt parti, desto fler mandat tillfaller dem.

Europaparlamentet

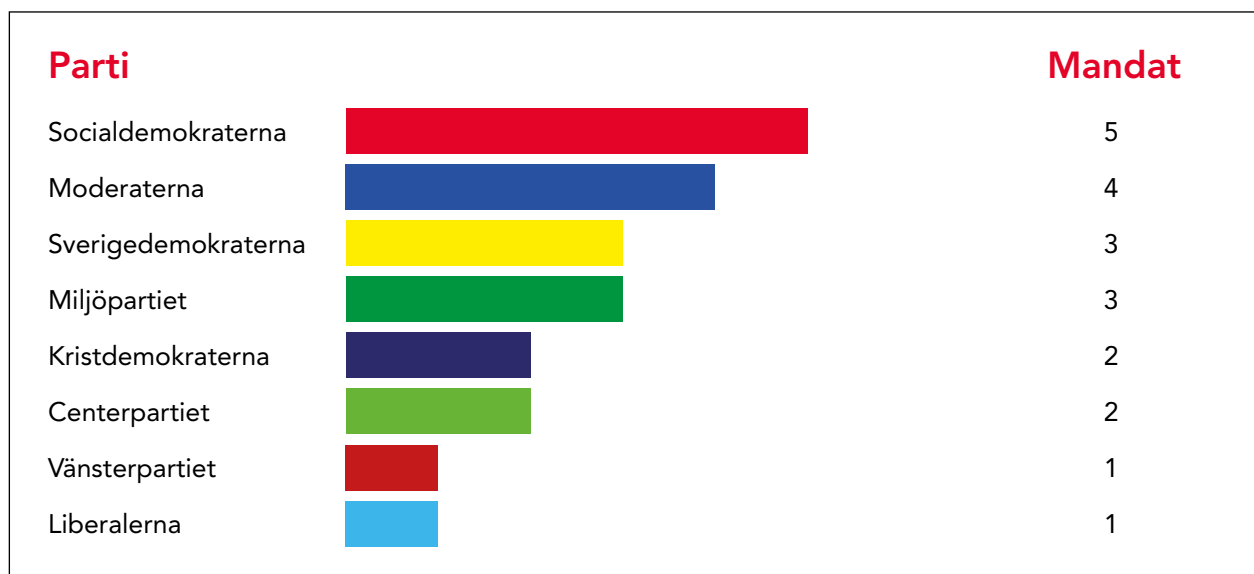
Europaparlamentet är den enda direkt folkvalda EU-institutionen. Det har för närvarande 705 ledamöter från 27 länder. Det första valet hölls 1979 och mandatperioderna är fem år.

Parlamentets viktigaste roll är att tillsammans med ministerrådet stifta lagar inom EU. Det antar också EU:s budget tillsammans med rådet. Det är även parlamentet som formellt väljer EU-kommissionens ordförande och godkänner kommissionen i sin helhet. Medlemsstaterna föreslår en kandidat till kommissionen, med beaktande av resultatet i EU-parlamentsvalet.

Efter valet 2019 utsågs den konservativa politikern Ursula von der Leyen från Tyskland till kommissionens ordförande eftersom den konservativa gruppen blev störst i parlamentet.

Parlamentet kan avsätta kommissionen om ledamöterna anser att den misskött sitt uppdrag. Detta sker genom en misstroendeomröstning. Andra exempel på vad parlamentet gör är att besluta om internationella avtal, om EU ska utvidgas med fler medlemmar och att granska att andra institutioner inom EU arbetar på ett demokratiskt sätt samt besluta om deras ekonomiska ansvarsfrihet.

Sverige har 21 mandat i parlamentet. Det svenska valresultatet i EU-valet avgör hur Sveriges mandat fördelas mellan partierna. Sedan 2019 fördelar sig de svenska mandaten så här:

Sveriges mandat i Europaparlamentet 2019–2024.

De politiska grupperna i Europaparlamentet

I parlamentet organiserar sig ledamöterna efter parti-politisk tillhörighet, inte efter nationalitet. De politiska grupperna nedan ingår i varsitt europeiskt politiskt parti. Exempelvis ingår S&D-gruppen i Europeiska Socialdemokraters Parti (ESP), där Sveriges tidigare statsminister Stefan Löfven är ordförande. De politiska grupperna i Europaparlamentet 2019–2024 är:

EPP – Europeiska folkpartiets grupp (kristdemokrater) där Moderaterna och Kristdemokraterna från Sverige ingår. Har varit den största politiska gruppen i Europaparlamentet sedan valet 2004.

S&D – Gruppen Progressiva förbundet av socialdemokrater i Europaparlamentet, där de svenska Socialdemokraterna ingår. S&D-gruppen är den näst största politiska gruppen i parlamentet.

Renew Europe – Efter valet 2019 ombildades den liberala ALDE-gruppen till ”Gruppen Renew Europe”. Tillskottet av ledamöter från framför allt Emmanuel Macrons parti Renaissance (tidigare En Marche) gjorde att gruppen växte och återtog positionen som den tredje största gruppen i parlamentet. Här ingår Liberalerna och Centerpartiet från Sverige.

Gruppen De gröna/Europeiska fria alliansen – Här ingår svenska Miljöpartiet och andra gröna partier i Europa men också piratpartier och partier som strävar efter regionalt självbestämmande.

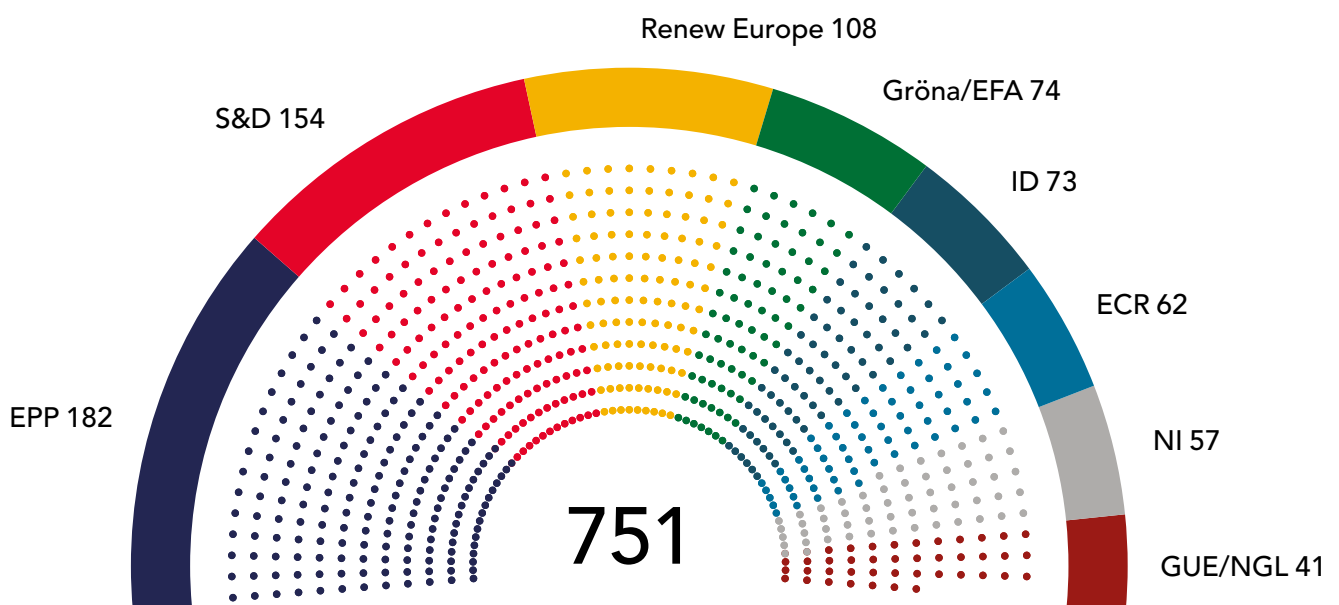
ID – Gruppen Identitet och demokrati. Gruppen består av nationalistiska och euroskeptiska partier. Gruppen är den fjärde största partigruppen i Europaparlamentet sedan valet 2019. I gruppen ingår bland annat Dansk Folkeparti, Sannfinländarna, franska Nationell samling och italienska Lega Nord.

ECR – Gruppen Europeiska konservativa och reformister. Här ingår Sverigedemokraterna, liksom flera andra högerpartier i Europa, inte minst det polska regeringspartiet PiS och det italienska regeringspartiet FdI.

Vänstergruppen i Europaparlamentet – GUE/NGL – Europeiska enade vänstern/Nordisk grön vänster. Här ingår Vänsterpartiet, liksom grekiska regeringspartiet Syriza, kommunistiska partier och iriska Sinn Fein.

NI eller Grupplösa – En beteckning för ledamöter som inte ingår i någon av partigrupperna.

Valresultat efter politisk grupp i Europaparlamentet 2019–2024.

De 751 ledamöter som valdes 2019 fördelades enligt regler som byggde på att Storbritannien fortfarande var med i EU. När landet lämnade EU, 31 januari 2020, minskades antalet ledamöter från 751 till 705 platser och en omfördelning gjordes. Nuvarande fördelning av ledamöter: EPP 176, S&D 144, Renew 102, G/EFA 71, ID 64, ECR 64, GUE/NGL 38, NI 46.

Vad gör en ledamot i Europaparlamentet?

Ledamöterna röstar under en plenarsession i Strasbourg – de kan rösta på flera olika sätt, bland annat genom handuppräckning eller genom att trycka på plus- eller minusknappen framför sig.

En ledamot i Europaparlamentet sitter i flera sakpolitiska utskott, som ordinarie ledamot eller ersättare, och delegationer. En enskild ledamot kan ha stort inflytande på arbetet i utskottet, särskilt om man är utskottsordförande, gruppledare eller förhandlare. När ett lagförslag från kommissionen ska behandlas i parlamentet utses en huvudförhandlare (även kallad föredragande eller rapportör) för ärendet och partigrupperna utser varsin ansvarig ledamot, skuggrapportörer, som tillsammans försöker enas om kompromisser för ändringar av lagförslagen.

Ändringsförslag kan även övriga ledamöter i utskottet lägga fram. En ledamot kan också ha inflytelserika positioner i sin egen partigrupp, inte minst som president eller vicepresident. Heléne Fritzon innehar sedan 2019 uppdraget som vicepresident i S&D-gruppen. Grupperna sammanträder innan och under plenarsammanträdena (de så kallade sessionerna) för att besluta om gemensamma ståndpunkter i de frågor som det ska röstas om, av alla ledamöter i plenum. Dessutom kan man som ledamot bli vald till Europaparlamentets ledning, det vill säga bland annat talman.

Övriga EU-institutioner

Europeiska rådet består av EU-ländernas stats- och regeringschefer och leds av en permanent ordförande.

Europeiska rådet

Europeiska rådet är den högsta politiska nivån inom unionen och bestämmer den allmänna politiska inriktningen för EU:s utveckling. Europeiska rådet består av medlemsländernas stats- och regeringschefer. De samlas minst en gång i kvartalet till så kallade toppmöten.

- Fastställer EU:s politiska riktlinjer.
- Hanterar känsliga frågor som inte kan lösas på en lägre mellanstatlig nivå.
- Beslutar om unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik.
- Kan uppmana EU-kommissionen att lägga fram förslag, som Europeiska rådet eller ministerrådet och ofta även Europaparlamentet, sedan beslutar om.
- Beslutar (med enhällighet) om ändringar av EU:s fördrag och om anslutning av nya medlemsländer.

Ursula von der Leyen omgiven av EU-kommissionens övriga ledamöter, bl.a. vår svenska kommissionär Ylva Johansson.

Ministerrådet

Rådet består av ministrar från de olika medlemsländerna – beroende på vilken fråga som diskuteras. På grundval av förslag av EU-kommissionen förhandlar ministerrådet med Europaparlamentet fram nya EU-lagar. För att en lag ska gälla måste rådet och parlamentet vara överens. De ministrar som ska fatta beslut i rådet för Sveriges räkning måste först stämma av frågorna med EU-nämnden i Sveriges riksdag.

Om frågorna handlar om arbetsmarknadspolitik är det ländernas arbetsmarknadsministrar, om det är miljöfrågor samlas miljöministrarna och så vidare. Rådet sammanträder ofta flera gånger i månaden. Rådet har också en del verkställande uppgifter tillsammans med EU-kommissionen.

De flesta beslut fattas med kvalificerad majoritet. Det betyder att inte alla länder behöver vara med på beslutet.

Den svenska EU-kommissionären Ylva Johansson.

Men på en rad områden gäller fortfarande att ländernas ministrar måste vara helt eniga. Till exempel inom områden som EU:s finanser, skattepolitik eller utrikes- och säkerhetspolitik.

EU-kommissionen

Kommissionen brukar kallas EU:s motor, eftersom det är den som lägger fram alla förslag, som parlamentet och ministerrådet beslutar om, och ser till att EU:s beslut verkställs.

EU-kommissionen beskrivs ibland som EU:s regering. Kommissionens ledning – kollegiet – består av 27 kommissionärer, en från varje medlemsland. Efter valet till Europaparlamentet utses en ny kommission. Processen går till så att först lägger medlemsländerna, genom Europeiska rådet, fram ett förslag på kandidat till ordförande för kommissionen, som sedan måste godkännas av Europaparlamentet. Därefter föreslår ordföranden, i samråd med länderna, resten av kommissionen, som väljs av Europaparlamentet efter att de frågats ut av ämnesansvariga utskott. Länderna tar fram sin egen kandidat. Det innebär att det oftast blir en politiker från något parti som just då sitter vid makten i respektive land. Sverige har sedan vi blev medlemmar haft fyra olika kommissionärer, som speglar den politiska majoriteten i landet vid kommissionens tillträde. De fyra är:

Anita Gradin (Socialdemokraterna) 1995–1999,
Margot Wallström (Socialdemokraterna) 1999–2009,
Cecilia Malmström (Liberalerna) 2009–2019,
Ylva Johansson (Socialdemokraterna) 2019–ff.

Kommissionens uttalade uppdrag är att företräda hela unionen. Det betyder att de som utses till kommissionärer inte sitter där för att framhäva vare sig det egna landets intressen eller sitt partis ståndpunkter.

Kommissionen ska:

- Föreslå ny politik eller lagstiftning. Det är bara kommissionen som har rätt att lägga fram konkreta lagförslag, dock görs det ofta på uppdrag av Europeiska rådet eller Europaparlamentet.
- Se till att EU:s grundlag och lagar följs av länderna och EU-institutionerna.

- Förvalta unionens olika politikområden och budget och se till att beslut verkställs i praktiken.
- Företräda EU internationellt. I och med Lissabonfördraget fick EU en ny funktion, den Höga representanten för utrikesfrågor och säkerhetspolitik. Sedan 2019 har detta varit den spanska Socialdemokraten Josep Borrell. Representanten leder EU:s utrikestjänst och samordnar unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik på mandat från Europeiska rådet och är samtidigt vice ordförande i EU-kommissionen.

Europaparlamentets huvudbyggnad i Strasbourg. Parlamentet sammanträder 12 gånger per år i den franska staden Strasbourg i enlighet med Lissabonfördraget.

Så fungerar EU:s lagar

Europeiska unionens domstol

Europeiska unionens domstol, eller EU-domstolen, har sin placering i Luxemburg. Dess uppgift är att tolka EU:s lagstiftning och se till att den tillämpas på samma sätt i alla länder. När det uppstår en rättslig tvist mellan ett EU-land och EU:s institutioner är det domstolen som avgör frågan. Den tar också upp fall där enskilda personer känner sig felbehandlade eller kränkta av någon av EU-institutionerna.

EU-domstolen ska inte förväxlas med Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna. Den senare är en del av Europarådet med uppgift att avgöra oklarheter och tvister om påstådda brott mot Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, som antogs 1950.

Reglerna som styr EU

EU-fördragen fastställer unionens mål, reglerna för EU-institutionerna, hur besluten fattas och förhållandet mellan EU och medlemsländerna vad gäller befogenhet. Alla medlemsländer är med och förhandlar fram fördragen som sedan antas av Europeiska rådet med enhällighet, efter godkännande av Europaparlamentet, och därefter ratificeras av medlemsländernas parlament.

EU:s institutioner använder två olika metoder för att driva politik. Dels är det lagstiftning, antingen förordning eller direktiv, som medlemsländerna måste följa, och dels är det rekommendationer och långsiktiga mål, där länderna inte är bundna att genomföra det.

Fem sorters lagar

Det finns fem olika typer av lagar, eller rättsakter som de också kallas. Tre av dem är bindande för medlemsländerna:

- **Förordningar** är bindande lagar som ska gälla lika för alla länder inom unionen och är direkt tillämpliga. Reglerna för kemikalier och inom livsmedels- och jordbruksområdet samt slojade roamingavgifter inom EU är exempel på sådana förordningar.
- **Direktiv** är lagar som är bindande, men som är formulerade som ett mål, där medlemsländerna själva har visst utrymme att välja hur de ska uppnå målet. Minskning av engångsartiklar av plast och skydd mot cancerframkallande ämnen på arbetsplatsen är exempel på gällande EU-direktiv.
- **Beslut** är bindande för dem det riktar sig till. De handlar oftast om mindre frågor som ofta berör enskilda länder, företag eller organisationer. Beslut används till exempel ofta inom EU:s konkurrenslagstiftning.
- **Rekommendationer** beslutas oftast av rådet och är inte bindande, till exempel rådsrekommendationen om tillräcklig minimiinkomst som säkerställer aktiv inkludering.
- **Yttrande** är inte bindande, exempelvis kommissionens yttrande över ett lands ansökan om att bli medlemsstat i EU.

Vem bestämmer vad?

I vissa frågor har EU ensamrätt att stifta lagar, till exempel tullfrågor, konkurrensregler, internationell handel och penningpolitik för EU-länder som har euro som valuta.

En del lagar kan både beslutas gemensamt på EU-nivå och nationellt av medlemsländerna själva, till exempel inom områdena miljö, arbetsmiljö, fiske, jordbruk, energi, transporter och frågor om den inre marknaden.

EU-länderna kan även ta gemensamma beslut på EU-nivå som stödjer eller kompletterar medlemsländernas nationella lagstiftning, till exempel inom kultur, turism, näringsliv, folkhälsa och utbildning.

Det finns även lagar som bara kan beslutas nationellt av EU-länderna själva, till exempel när det gäller skatter, skola, socialförsäkringar och sjukvård.

EU i Sveriges riksdag

Riksdagshuset på Helgeandsholmen i Stockholm. Den svenska regeringen förankrar sin EU-politik i riksdagens EU-nämnd.

EU-nämnden ger regeringen mandat för vilken åsikt riksdagen anser att regeringen ska föra fram i EU-förhandlingarna på ministerråden. Regeringen måste ha mycket goda skäl om den inte följer det mandat den fått från EU-nämnden.

EU-nämnden har 17 ledamöter från alla riksdagspartierna.

När ministerrådet och Europaparlamentet har fattat beslut om en ny EU-lag måste den ibland införas i EU-ländernas lagstiftning för att börja gälla. Det är riksdagen som beslutar om att införa EU-lagar i Sverige. Det går till på ungefär samma sätt som när riksdagen beslutar om lagar som har sitt ursprung i Sverige.

Historiska årtal

1950 presenterar den franske utrikesministern Robert Schuman sin deklaration den 9 maj, med förslag till en europeisk kol- och stålgemenskap med syfte att medlemmarna ska slå samman sin kol- och stålproduktion. Schumandeklarationen ligger till grund för firandet av Europadagen den 9 maj varje år.

1952 bildas Europeiska kol- och stålgemenskapen (EKSG) av sex länder: Belgien, Frankrike, Italien, Luxemburg, Nederländerna och Västtyskland.

1957 undertecknar de sex grundarländerna Romfördragen som året efter leder till att samarbetet får namnet Europeiska ekonomiska gemenskaperna (EEG) och länderna börjar samarbeta kring jordbrukspolitik och handelspolitik.

1958 har Europeiska parlamentariska församlingen sitt första sammanträde och Robert Schuman väljs till talman.

1962 byter Europeiska parlamentariska församlingen namn till Europaparlamentet.

1967 får samarbetet namnet Europeiska gemenskaperna (EG).

1968 tas tullarna bort mellan EG-länderna.

1973 utvidgas EG till 9 medlemsländer när Danmark, Irland och Storbritannien formellt ansluter sig.

1979 kan allmänheten för första gången direkt välja ledamöterna i Europaparlamentet, som tidigare har utsetts av de nationella parlamenten.

1981 går Grekland med i EG.

1986 ansluter sig Spanien och Portugal till EG, som därmed har tolv medlemmar.

1987 träder Europeiska enhetsakten i kraft som inleder arbetet med att skapa en inre marknad. Europaparlamentet får dessutom mer inflytande.

1993 träder Maastrichtfördraget i kraft med regler för den kommande gemensamma valutan, utrikes- och säkerhetspolitiken och ett närmare samarbete i rättsliga och inrikes frågor. Dessutom inrättas Europeiska unionen (EU) officiellt. EU blir detta år en inre marknad för varor, tjänster, personer och kapital.

1995 går Sverige med i EU efter en folkomröstning. Även Finland och Österrike ansluter sig till EU, som därmed har 15 medlemmar.

1999 startar den ekonomiska och monetära unionen (EMU).

2002 börjar Euro användas som betalningsmedel i euroländerna.

2003 träder Nicefördraget i kraft som effektiviserar ett utvidgat EU.

2004 utvidgas unionen med 10 nya medlemsstater däribland Polen, Ungern och Tjeckien, som därmed har 25 medlemmar.

2007 går även Bulgarien och Rumänien med i EU.

2009 träder Lissabonfördraget i kraft som innebär att Europaparlamentet, med ett fåtal undantag, blir jämbördig lagstiftare med ministerrådet, till exempel vad gäller fastställandet av EU:s budget, jordbrukspolitiken och rättsliga och inrikes frågor. EU-ländernas nationella parlament får även större inflytande i EU-politiken.

2013 går Kroatien med i EU och blir dess 28:e medlem.

2016 röstar en majoritet av de brittiska väljarna för att Storbritannien ska lämna EU, vilket sker 2020. EU har därmed 27 medlemsländer.

Mer om EU hittar du här:

EU:s officiella webbplats:

https://european-union.europa.eu/index_sv

Riksdagens EU-information:

<https://eu.riksdagen.se>

Europaparlamentet:

<https://www.europarl.europa.eu/portal/sv>

Eurostat, statistik:

<https://ec.europa.eu/eurostat/>

Valresultat EU 2019:

<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sv>,

<https://www.val.se/valresultat/europaparlamentet/2019/valresultat.html>

Det här gör EU för mig:

<https://what-europe-does-for-me.eu/sv/portal>